

Респонденти зазначили, що перешкодою в освоєнні і розробці інноваційних технологій для роботи з дітьми з особливими освітніми потребами є: недостатнє матеріальне забезпечення; нестача часу на саморозвиток; слабка інформованість про нововведення в освіті; відсутність лідерів, новаторів у закладі освіти; відсутність необхідних теоретичних знань; відсутність або недостатній розвиток дослідницьких умінь.

Отже, значна частина фахівців використовують окремі частини інноваційних технологій або всі розробки у різних їх варіаціях. Серед груп технологій навчання дітей з особливими освітніми потребами більшість респондентів використовує технології індивідуалізації освітнього процесу, а головною перешкодою в освоєнні і розробці інноваційних технологій у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами є недостатнє матеріальне забезпечення та нестача часу на саморозвиток.

Література:

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. К. : Академвидав, 2004. С. 56–72.
2. Листопад О. В. Інклюзивна освіта в контексті інноваційного розвитку. *Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології*. 2011. № 2 (12). С.174–184.

Панчук Н.П.

*кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри психології освіти*

*Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка
м. Кам'янець-Подільський, Україна*

**МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ЗАВДАНЬ ТА ЗМІСТУ ПРОВЕДЕННЯ
ЗАНЯТЬ З ФАХОВИХ ПСИХОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН**

Аналіз структури підготовки фахівців вказує на те, що формування ціннісної сфери є провідним компонентом, оскільки ціннісні орієнтації сприяють успіху в майбутній професійній діяльності та забезпечують конкурентоспроможність в сучасному соціумі. Соціальну адаптацію студентів визначає психологічний або соціальний вибір цінностей-цілей та шляхів їх реалізації. Оскільки ціннісно-сміслова свідомість особистості є сукупністю ціннісних орієнтацій, цінностей та інших мотивів діяльності, то вона визначає важливість процесу її становлення в процесі підготовки в закладах вищої освіти.

Дослідження І.Д. Бега [1], М.Й. Боришевського [2], Л.В. Долинської [3] та ін., щодо особливостей мотивації вибору професії та усвідомлення студентами

вимог до сучасного вчителя показали: переважання у студентів предметних мотивів та низький рівень їх поєднання з професійними, відсутність установки на роботу в школі; поверхнєве усвідомлення вимог до сучасного вчителя. У зв'язку з цим постає актуальність впливу освітнього процесу у закладах вищої освіти на формування особистості майбутнього вчителя. Дуже прикро і не можна не брати до уваги той факт, що на даний момент професійні цінності майбутнього фахівця займають досить низькі ранги в ієрархічній будові, або взагалі, на жаль, навіть не називаються студентами. З метою розширення змісту педагогічних цінностей, усвідомлення проблемних ситуацій, боротьби мотивів, переоцінки цінностей та використання їх в конкретних реальних ситуаціях ми під час вивчення курсу «Психологія», зміст якого включав лекційні та практичні заняття, застосовували інтерактивні методи навчання. Формат коучингу передбачає застосування інтерактивних методів у площині фідбек-векторного спрямування. Фідбек (feedback) – це зворотний зв'язок у вигляді відгуку, тобто зворотної реакції на яку-небудь дію чи подію. Зокрема, коли викладач читає лекцію, то він щоразу чекає виявлення зворотної реакції: коли студенти будуть обговорювати представлену освітню інформацію та ставити питання. Т.Кочубей, А.Очеретяний наголошують на ефективності використання інтерактивних технологій при формуванні життєвих цінностей у студентів у ході викладання навчальних дисциплін [5].

При проведенні лекційних занять ми враховували актуальні питання психології цінностей та ціннісних орієнтацій, включали розгляд основних підходів та критеріїв дослідження даних питань в психології. При проведенні практичних занять ми опиралися на системоутворюючий фактор самопізнання як провідної складової компоненти інтеграції психологічних знань у свідомість майбутнього вчителя, на основі якої відбувається перенесення смислів і значень на власні дії та вчинки, підвищення самоактивності і, як наслідок, особистісне зростання, що передбачає і розширення ціннісних орієнтацій. Формами практичних занять ми обрали бесіди, диспути, обговорення педагогічних ситуацій, самоаналізу, рольових ігор тощо. Ми опиралися на теоретико-методологічні положення особистісно зорієнтованого виховання І.Д. Беха [1], В.О. Моляко стосовно психології творчості [4] та М.Й. Боришевського [2], котрі стосувалися становлення самоактивності. Система вправ, диспутів, проблемних ситуацій були підібрані з врахуванням їх поступового формування в образі «Я»-професіонал. Адже на кожному занятті студенти конкретизували власні уявлення про себе та свої ціннісні орієнтації, мали можливість розширити територію «Я», переоцінити цінності, звернути увагу та усвідомити важливість становлення професійних цінностей. В процесі вивчення «Психології» студенти обговорювали педагогічні ситуації з наступним рольовим програванням.

Порівняльний аналіз результатів показав, що найвищі ранги незалежно від вивчення курсу отримали ціннісні орієнтації: загальнолюдські – здоров'я (84.1%) (до вивчення); (76.1%) (після вивчення), матеріальні – матеріально забезпечене життя (50.8%) (до вивчення); (67.4%) (після вивчення), особистісні – наявність хороших та вірних друзів (46.0%) (до вивчення); сім'я (65.2%) (після вивчення). Кількість професійних ціннісних орієнтацій в ієрархії зростає від 3-ох (пізнання – 4 ранг; цікава робота – 8 ранг; хороша атмосфера на роботі – 10 ранг) до 6-и (суспільне визнання (повага оточуючих, колективу) – 5 ранг, професія педагога – 6 ранг, любов до дітей; пізнання (можливість розширення кругозору, освіти, культури, інтелектуальний розвиток) – 7 ранг, самовдосконалення – 8 ранг, вміння спілкуватися, професіоналізм – 9 ранг).

Таким чином, використання активних методів навчання в процесі вивчення курсу «Психологія» надало можливість здобувачам вищої освіти зрозуміти важливість професійних цінностей у майбутній професії, розширити зміст педагогічних цінностей, осмислити проблемні ситуації, боротьбу мотивів, переоцінку цінностей та використання їх в конкретних ситуаціях.

Література:

1. Бех І.Д. Вибрані наукові праці. Виховання особистості: у 2 т.: Т.1. Чернівці: Букрек. 2015. 840 с.
2. Боришевський М.Й. Розвиток громадянської спрямованості особистості в юнацькому віці: монографія. *Ин-т психології ім. Г.С. Костюка АПН України, лабораторія психології особистості ім. П.Р. Чамати*; ред. М.Й. Боришевський. Київ: Педагогічна думка. 2007. 186 с.
3. Долинська Л.В., Максимчук Н.П. Розширення системи ціннісних орієнтацій майбутнього вчителя активними методами навчання. *Психологія: зб. наук. праць*. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2000. Вип. 3(10). С.273-283.
4. Моляко В.О. Психологічні проблеми конструювання образу світу (загальні положення робочої концепції). *Актуальні проблеми психології: зб. наук. праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України*, Вип. 24, Т. XII. Психологія творчості. Київ: Видавництво «Фенікс». 2018. С. 5-18.
5. Kochubei T., Ocheretyanyi A. Sensitivity of students for formula of living values. *Slovak international scientific journal*, Vol. 1. № 12. 2017. С.21–24.

